

Co znaleziono pod ziemią

2010-09-16

Antropomorficzna rękojeść noża

Misternie wykonana rękojeść noża w formie pełnoplastycznej rzeźby, przedstawiającej mężczyznę (?) (brak zaznaczonego biustu) odzianego w długą, lekko pofałdowaną szatę, zdobioną na piersiach pionową krajką. Talia podkreślona paskiem z przywieszoną przy prawym boku sakiewką, na której wryty znak ukośnego krzyża. Głowa lekko pochylona do przodu, z realistycznie wymodelowanymi rysami, oczy duże, lekko wyłupiaste, usta zaciśnięte w podbródku wymodelowany dołek. Włosy rozdzielone przedziałkiem na środku głowy, spływają na ramiona i kark sześcioma trefionymi pasmami. Ręce ugięte w łokciach z dłońmi schowanymi w kieszeniach, znajdujących się powyżej talii. W dolnej partii rękojeści wymodelowany cokół (dł. 2,3 cm), oddzielony od figurki poziomą linią.

Rękojeści tego typu stanowią rzadkie znaleziska i wiązane są z wyższymi warstwami społeczeństwa. Z terenu Polski znane są np. z zamków w Bardzie (kobieta w kapturze), Będzinie (franciszkanin) i Pułtuska (sokolnik), a poza Polską m.in. z Wiednia (przedstawienie kobiety z lutnią), Bratysławy (para królewska), Tallina i miejscowości Vysoké Mýto (Czechy). Jak przypuszczają niektórzy badacze, rękojeści tego typu wywodzą się z francuskich i północnoniemieckich warsztatów. Do krakowskiej najbardziej zbliżona jest rękojeść z Barda, przedstawiająca stojącą na analogicznym cokole „szpetną” kobietę z ugiętymi w łokciach rękami i dłońmi schowanymi w kieszeniach, odzianą w długą, lekko pofałdowaną, zaopatrzoną w kaptur szatę.

Grosz czeski Jana Luksemburskiego (1311 - 1346)

Czechy, Kutna Hora, 1311 - 1346

Srebro, Ø 26,7mm, waga 2,30 g

Nr inw polowego W79/05

Moneta znaleziona podczas prac archeologicznych prowadzonych w 2005 roku na Rynku Głównym w Krakowie, w XIV w warstwie kulturowej.

Gwałtowny rozwój gospodarczy Europy w wieku XII i XIII sprawił, że dotychczasowy system monetarny oparty na drobnej monecie denarowej przestał być użyteczny. Już z końcem w XII wprowadzono do obiegu monetę grubszą, a tym samym wartościowszą – denarius grossus. W roku 1300 przeprowadzona została przez króla Czech (i Polski) Wacława II reforma monetarna, która miała kapitalne znaczenie dla gospodarki. Nastąpiła zmiana systemu obrachunkowego i wyemitowano

**Magiczny
Kraków**

nową, bitą z niemal czystego srebra monetę grubą. Inskrypcja na otoku rewersu: „GROSSI PRAGENSES” przyczyniła się do powszechnego nazywania tej monety „groszem praskim”. Produkcja tych groszy, oparta o bogate złoża srebra w Kutnej Horze była bardzo pokaźna.. Wskutek ożywienia gospodarczego w Europie zapotrzebowanie na pieniądz „gruby” stale rosło, a z uwagi na zawartość srebra i piękne wykonanie grosze praskie, zwane też szerokimi, stały się szybko podstawą operacji finansowych w Czechach, Polsce, Niemczech, na Śląsku i Rusi.

Fragmentarycznie zachowana na niniejszym egzemplarzu legenda awersu odczytywana jako IOHANNES PRIMUS, DEI GRATIA REX BOEMIE (Jan I, z bożej łaski król Czech) odnosi się do Jana I Luksemburskiego. Emitowane przez niego grosze zachowały wszystkie cechy pierwowzoru, aktualizując jedynie imię władcy. W ciągu XIV w stał się grosz czeski podstawową walutą w całej Europie środkowej. W Polsce był wzorem dla grubej monety króla Kazimierza Wielkiego – „grosza krakowskiego”.